

LVSO

LIETUVOS VALSTYBINIS SIMFONINIS ORKESTRAS

MENO VADOVAS IR VYR. DIRIGENTAS
GINTARAS RINKEVIČIUS

LVSO GIMTADIENIO KONCERTAS:
R. WAGNER.
„LOHENGGRINAS“

2026

VASARIO 14

17:00

LVSO
KOCERTŲ SALĖ

KONCERTO
BILIETAI

LVSO.lt

LIETUVOS VALSTYBINIS
SIMFONINIS ORKESTRAS

Meno vadovas ir vyr. dirigentas
Gintaras Rinkevičius

LVSO KONCERTŲ SALĖ

*R. Wagner. Opera „Lohengrinas“
(koncertinis atlikimas)*

EDGARAS MONTVIDAS, tenoras (Lohengrinas)

VIKTORIJA KAMINSKAITĖ, sopranas (Elza)

OLIVER ZWARG, bosas-baritonas (Frydrichas iš Telramundo)

MARTINA DIKE, mecosopranas (Ortrud, Frydricho žmona)

TADAS GIRININKAS, bosas (Karalius Henrikas)

ŽILVINAS STEPONAS MIŠKINIS, bosas-baritonas
(Karaliaus rūmų šauklys)

KAUNO VALSTYBINIS CHORAS
(meno vadovas ir vyr. dirigentas Robertas Šervenikas)

VALSTYBINIS CHORAS „VILNIUS“
(meno vadovas ir vyr. dirigentas Artūras Dambrauskas)

LIETUVOS VALSTYBINIS SIMFONINIS ORKESTRAS

Dirigentas GINTARAS RINKEVIČIUS

Koncertas su dviem pertraukomis.

16.00–16.45 val. Julijaus Grickevičiaus paskaita
apie R. Wagnerio operą „Lohengrinas“.

Maestro Gintaras Rinkevičius ir jo vadovaujamas Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras 37-ąjį orkestro gimtadienį pasitinka pradėdamas ambicingą ir aukščiausios profesinės meistrytės reikalaujantį ciklą, skirtą vokiečių muzikos genijaus Richardo Wagnerio (1813–1883) vėlyvosios operoms. Ciklo pradžia pasirinkta didinga romantinė opera „Lohengrinas“, kurioje pagrindinius vaidmenis atliks operos žvaigždės, ryškiai šviečiančios garsiausiose pasaulio scenose: Viktorija Kaminskaitė ir Edgaras Montvidas. Artimiausiais metais kartu su ryškiausiais Lietuvos ir Vakarų operos solistais publikai numatyta pristatyti ir kitas monumentalias R. Wagnerio partitūras: operas „Parsifalis“, „Reino auksas“, „Zygfridas“, „Valkirija“, „Dievų žlugimas“, „Tristanas ir Izolda“. „Kaip dirigentas noriu, kad tokia muzika skambėtų Lietuvoje. Visas šis ciklas – labai sudėtingas kūrybinis procesas, kuris ne tik be galo įdomus man, kaip muzikantui, bet, tikiu, bus ne mažiau įdomus ir Lietuvos publikai“, – sakė maestro G. Rinkevičius.

„Lohengrinas“ – tai trijų veiksmų romantinė opera, pirmą kartą pastatyta 1850 m. Veimare. Pagrindinio herojaus Lohengrino istorija – Viduramžių legendos „Gulbių riteris“ dalis, kurią vėliau panaudojo Wolframas von Eschenbachas savo Viduramžių laikų romane „Parsifalis“ bei jo tęsinyje „Lohengrinas“. Veiksmas vyksta Brabanto kunigaikštystėje, kur jaunoji kunigaikštienė Elza neteislingai apkaltinama brolio nužudymu. Apimta nevilties, ji šaukiasi dieviškosios pagalbos, ir jos maldos išklausomos – gulbės plukdomu laivu atvyksta paslaptinis riteris Lohengrinas, Grailio karaliaus Parsifalio sūnus. Jis pažada ginti ir vesti Elzą, tačiau su viena sąlyga: ji niekada negalės paklausti jo vardo ar kilmės. O jeigu sulaužys šį reikalavimą, riteris bus priverstas ją palikti. Lohengrino ir Elzos charakteriai bei uždraustas klausimas tampa R. Wagnerio operos ašimi, kartu išryškindami kontrastus tarp dieviškumo ir žemiškosios materijos, ankstyvųjų Viduramžių krikščionybės ir vokiškosios pagonybės. R. Wagneris į siužetą įaudžia ir graikiškosios tragedijos elementų, kai dievas įsimyli žemišką moterį ir atvyksta pas ją žmogiškąja forma...

Dirigentas GINTARAS RINKEVIČIUS

EDGARAS MONTVIDAS, tenoras

VIKTORIJA KAMINSKAITĖ, sopranas

Richardo Wagnerio „Lohengrinas“: vienas uždraustas ir daug kitų klausimų

JULIJUS GRICKEVIČIUS

1850 m. rugpjūčio 28 d. Veimaro didžiojo kunigaikščio rūmų teatre Ferencas Lisztas, to meto fortepijono superžvaigždė, šio teatro kapelmeisteris ir Richardo Wagnerio bičiulis, diriguoja „Lohengrino“ premjerą. Tačiau paties „Lohengrino“ autoriaus ten nėra. Wagneris ją pasitinka Šveicarijoje, Liucernoje, Rigi viršūnėje įsikūrusioje tavernoje „Gulbė“ (Der Schwan), kur išgyvena kiekvieną muzikos minutę realiuoju laiku. Tiesa, premjera neprilygo „Rienzi“ sėkmei – orkestrą tesudarė 37 muzikantai, trūko tinkamų solistų, – bet pakurstė gana didelį susidomėjimą. Išsyk po jos pats Lisztas surengė, šiuvolaikiniiais terminais kalbant, rinkodaros kampaniją – išplatino recenzijas laikraščiuose, o Wagneris atsidėkojo dedikacija mielum bičiuliui pirmojo „Lohengrino“ leidimo tituliname puslapyje. Ši premjera netruko duoti reikšmingų rezultatų – revoliucijos įvykiai tiek išgarsino R. Wagnerį Vokietijos žemėse ir visoje Europoje, kad jis tapo vienu labiausiai aptarinėjamų kompozitorių.

Wagneris visiškai įsitraukia į 1849 m. gegužės revoliucijos įvykius Dresdene, galop tampa politiniu pabėgėliu. Beveik metai iki „Lohengrino“ premjeros peržengia Šveicarijos sieną su nelegaliu pasu, apie 20 000 talerių skola ir nežinomybė dėl ateities. Neaišku, kada naujas Wagnerio veiklas bus atliktas ir ar apskritai išvys dienos šviesą. Reikalas tas, kad Wagneris yra ieškomas nusikaltėlis vokiškose žemėse, išduotas jo arešto orderis, o jeigu būtų pagautas, turbūt grėstų ilgi metai kalėjimo, kaip ir kitiems revoliucionieriams. Slaptoji policija stebi Wagnerį Šveicarijoje. Regis, jis nepadarė nieko blogo: pastovėjo barikadose, siuntė signalus nuo vieno Dresdeno bažnyčios bokšto, padavė granatas. Dar pasakė kelias kalbas Saksonijos pajėgoms Kemnice, tik vargu,

ar kas jo klausėsi, lankydavosi tuo metu Vokietijoje labai paplitusios organizacijos Vaterlandsverein susirinkimuose. Tai diskusijų klubas, kuriame vietos šviesuomenė diskutuodavo, kaip gyvens toliau. Nieko nenužudė, nieko nesužalojo. Tačiau visus šiuos veiksmus atliko ne šiaip kompozitorius, o Dresdeno karališkojo rūmų teatro vyriausiasis dirigentas. Visuomenės akyse jis didvyris, stojęs vienas prieš sistemą. Į Vokietiją Wagneris grįš tik po 13-os metų. Tačiau tai jau kita istorija.

Ne vienas Wagnerio tyrinėtojas teigia, kad „Lohengrinas“ sumanytas kaip tuo metu paplitusios Vormärz opozicinės dvasios dokumentas. Vormärz yra labai svarbus periodas tarp Vienos kongreso ir Kovo sukilimų 1848 m., kurio idėjas politikoje, mene, ypač literatūroje, įtvirtino Jaunosios Vokietijos (Junges Deutschland) judėjimas. Šis laikotarpis davė pradžią mitologijos, viduramžių epo tyrinėjimų aukso amžiui. Filologai, filosofai, tyrinėtojai, poetai leidėjai į modernią kalbą vertė ir publikavo įvairius mitus, legendas bei sagas. Ne išimtis ir pirminiai „Lohengrino“ šaltiniai. Tiesa, juos Wagneris laiko pažinimo ir tiesos lauku, nes mito tiesa ir žinojimas yra išdistiliuoti per tūkstantmečius, daug paveikėsi už religiją. Tačiau kompozitorius savo veikaluose ne atpasakoja, o tik naudojami kruopščiai pasirinktais šaltinių elementais, simboliais, siužeto detalėmis, kurdamas savo pasakojimą, jis kartais sulieja dvi atskiras istorijas. Tad nenuostabu, kad pirminiuose operos šaltiniuose, Wolframo von Eschenbacho viduramžiais parašytuose eiliuotuose riteriniuose romanuose „Parcifalis“ (Parcival, 1200–1210) ir „Titurelis“ (Titurel, po 1215), kuriuos į modernią vokiečių kalbą išvertė Karlas Josephas Simrockas, taip pat nežinomo autoriaus germanų epe ar prancūzų epe „Gulbės riteris“

(Le Chevalier au cygne) Lohengrino personažas gerokai skiriasi nuo Wagnerio versijos.

Eureka baseine

Kaip jau supratote, „Lohengrinas“ gimsta sodriomis istorinėmis aplinkybėmis. Wagneriui grįžus į beveik gimtąjį Dresdeną, „Rienzi“ operos triumfas ir vyriausiojo dirigento pareigos tapo išsigelbėjimu ir pirmuoju svarbiu pripažinimu. Kompozitoriaus talentas ir idėjos pasiteisino, o planai skatino ir Dresdeno muzikinio pasaulio augimą. Saksonijos sostinėje publika itin palankiai vertino Wagnerį tiek kaip dirigentą, gebantį pasiekti pastebimų rezultatų, tiek kaip kompozitorių. Wagneris stato Christophą Willibaldą Glucką, Ludwigo van Beethoveno IX simfoniją paverčia Velykų laikotarpio tradicija, atlieka tuo metu vėl atrandamus Giovanni Pierluigi da Palestriną ir Johanną Sebastianą Bachą. Atrodytų, ilgai laukta akimirka įvyko, juk vyriausiojo dirigento pareigas jam perdavė paties Carlo Marios von Weberio našlė. Tačiau Dresdenas greitai tapo per ankštas ir atrodė provincialus. Kompozitorius iš esmės nekenė Karališkojo teatro institucijos, kuri priklausė nuo paskirtų karaliaus patikėtinių, pats siūlė jos vystymosi kryptis, suformulavo nacionalinio teatro terminą ir visą jo hierarchiją, taip pat dainininkų ugdymą ir orkestro darbo rutiną. Tačiau pasiūlymai kylančių revoliucinių neramumų ir įtampos fone nebuvo įdomūs net liberaliai mąstantiems politikams. Viską užgožė pirmieji bandymai vienyti Vokietiją – buriamas Frankfurto parlamentas ir priimama konstitucija.

Tanhoizerio ir Lohengrino legendos į Wagnerio akiratį pateko panašiu metu –

sunkiais ir alkanais 1841 m. Paryžiuje kaip santrauka Karaliaučiaus germanistų bendrijos leidinyje. Prie „Lohengrino“ jis grįš po ketverių metų, 1845-ųjų vasarą atostogaudamas Marienbade. Ši išvyka pirmiausiai buvo skirta sveikatai stiprinti vandens procedūromis – gydytojas griežtai nurodė atsitraukti nuo rašymo. Ilgai laikytis tokių rekomendacijų Wagneriui nepavyksta ir eureka momentas aplanko būtent per vandens procedūras.

Jeigu leisite, trumpas nuokrypis į šoną. Sanatorijos užima labai svarbią Wagnerio biografijos dalį. Tuo laikotarpiu jos yra prestižo vietos socialiniu požiūriu, o vandens procedūros, daktaro Kneippo terapija, maisto arba bado terapija ir pan. buvo laikomos nepaprastai moderniomis. Wagneris sutiko savo žmoną Minną Planer kurortiniame Bad Lauchštedo miestelyje, „Tanhoizerį“ kūrė Teplice, „Lohengrino“ ir „Meisterzingerių“ inspiracijos atėjo Marienbade, o dilemos su „Nybelungų žiedu“ išsisprendė Alsbisbrunėje prie Ciuricho. Tačiau „Lohengrino“ įkvėpimo epizodas ypatingas – Wagneris gydėsi devynias savaites, gyveno ypač griežtomis sąlygomis: dieta be jokios kavos ir alkoholio, įvyniojimas į šlapias paklodes, kompresai turėjo išvyti toksinus ir uždegimus iš kūno.

Kaip tik tą vasarą, kai Wagneris Marienbade ėmė kurti operos eskizą, Nimfenburgo rūmuose Miuchene gimė Ludwigas Otto Friedrichas Wilhelmas Wittelsbachas, būsimasis Bavarijos karalius Liudvikas II, kuriam „Lohengrinas“ taps neišsiamo įkvėpimo ir beprotybės šaltiniu, o Wagneriui – keliolapiu įgyvendinti Bairoito festivalį. Būtent dėl karaliaus vaizduotės „Lohengrinas“ gavo namus iš plytų ir akmens – Noišvanšteino (Neuschwanstein) pilį.

„Lohengrino“ simboliai

„Lohengrino“ idėja sukasi aplink uždraustą klausimą, žinomą iš pasakų ir mitų. Neteisingai apkaltinta Elza bus išgelbėta, įėjus neklaus gelbėtojo – Gralio riterio Lohengrino – vardo ir kilmės. Šią taisyklę ji sulaužo ir Lohengrinas pasitraukia. Jis nori būti supastas ir mylimas kaip savarankiškas individas, o ne garbinamas, kitais žodžiais tariant, nori integruotis į žmonių visuomenę, tačiau negali atskleisti savo tapatybės, tai Gralio sergėtojų taisyklė. O Elzos abejones kursto pagrindinė antagonistė Ortrūda. Wagneris ir jo amžininkai žinojo Dzeuso ir Semelės istoriją, tapusią populiaria tema to meto veikalamis. Kaip ir Ortrūda „Lohengrine“, Hera bando įtikinti Semelę išsiaiškinti Dzeuso tapatybę. Abejonės sėkla tyroje širdyje yra pagrindinis dramos įrankis.

Ryški ir tuo metu aktualių filosofų įtaka Wagneriui – Lohengrinas ne dangiškas išganytojas, o metafizinis reiškiny, kurio kontaktas su žmonių pasauliu gali baigtis tik tragedija. Kiti simboliai, pavyzdžiui, Gralis, taip pat matomi pasaulietinėje šviesoje kaip meilės ir laisvės išraiška. Gulbė, plačiai paplitęs simbolis germaniškoje literatūroje, veikale nėra tik transporto priemonė, atplukdanti šeiminką, tai intuityvi, protinga Gralio riterio bendražygė. Lohengrinas ateina iš palaimingos vienatvės pasaulio, į jį ir grįžta. Lyginant su „Tanhoizeriu“, šios operos personažai vientisiau ir geriau atskleisti tiek per dramą, tiek per muziką, Elza ir Lohengrinas verti savo priešininkų Frydricho iš Telramundo ir Ortrūdos, beje, ji – viena stipriausių Wagnerio piktadarių, visiškai jo pramanyta. Paties Wagnerio žodžiais tariant, moteris, nepažinusi meilės.

Būdamas jau Šveicarijoje 1851 m. esė „Žinutė mano draugams“ (Eine Mitteilung an meine Freunde), Wagneris Elzą prilygino pasąmonei ir intuičiai. „Ši moteris aiškiai suvokia savo likimą, bet skuba į pražūtį dėl meilės. Susidūrusi su Lohengrinu, ji pasmerkta žlugti ir pražudyti jį patį, tačiau gali mylėti tik taip ir ne kitaip. Šią didingą moterį, prieš kurią Lohengrinas turi išnykti, nes jo prigimtis negali jos suprasti, aš pagaliau radau.

Atsitiktinė strėlė, paleista į iki tol nežinomą svajonių lobį, buvo mano Lohengrinas, kurio turiu atsisakyti kaip prarastojo, kad galėčiau sekti tikros moteriškos prigimties pėdsakais. Tos, kuri vieną dieną išgelbės mane ir pasaulį nuo vyriško egoizmo, net kilniausios jo formos, sudužusios prieš ją į dulkes, – rašo Wagneris ir priduria: – Elza, moteris, anksčiau man buvusi nesuprantama, bet galiausiai atpažinta kaip tyriausio instinkto išraiška, vienu smūgiu pavertė mane revoliucionieriumi. Ji buvo liaudies dvasia, kurios gelbstinčios rankos aš, kaip menininkas, ilgai troškau.“

„Lohengrinas“ kaip politinė opera

„Lohengrinas“ paprastai pristatomas kaip pasaka, tačiau pažvelgę įdėmiau pamatysime, kad sluoksnių gerokai daugiau. Operos siužetą dera nupasakoti kitais žodžiais. Saksonijos karalius Heinrichas vienija chaoso apimtą Brabantą, puolant barbarams vengrams. Elza, katalikiškojo Brabanto atstovė, apkaltinama savo brolio Gotfrydo nužudymu. Frydrichas iš Telramundo ir jo manipulatorė žmona Ortrūda – pagonybės atstovai, užkeikę Gotfrydą, įkūnija klasikinę, dinastinę monarchiją. Lohengrinas – poetas, tarsi vokiečių meno atstovas, karūnos atsisakęs karalius. Elzą galima prilyginti tautai. Praradusi paveldėtoją Gotfrydą, tauta tarsi praranda teisėtą valdžią, o užduodama uždraustą klausimą Elza savotiškai kviečia Lohengriną į politinę sceną. Karalius Heinrichas – Frydricho Vilhelmo IV atitikmuo, – užuot skatinęs tautinę vienybę, stengėsi užgniaužti liberalus. Beje, šis Prūsijos karalius ištis atmetė Frankfurto parlamento jam pasiūlytą karūną ir šitaip įžiebė revoliucijas, kuriose dalyvavo ir Wagneris.

Nesu užrašęs žodžio „rečitatyvas“

Viena vertus, „Lohengrine“ dar apstu grand opera atspindžių – arijų, duetų, procesijų muzikos, chorų, didelių ir vaizdingų muzikinių paveikslų, jaučiama Danielio Auberio, Fromentalio Halévy ir Giacomo Meyerbeerio įtaka, be to, kūrinys vadinamas ir itališkiausia

Wagnerio opera. Tačiau jį galima laikyti šuoliu muzikinio autentiškumo link, net lyginant su „Tanhoizeriu“, kuriuos skiria vos keleri metai. Pirmiausia, veikalas gerokai vientisesnis ir simfoniškesnis. Antra, Wagnerio viziinė kortele vadinami atminties motyvai, arba Erinnerung, „Lohengrine“ plėtojami nauju lygiu. Čia jų maždaug 14, jie lemia naują atmosferą, kai esminiai muzikiniai momentai yra susipynę ir muzika ne tik akomponuoja solistams, bet ir pradeda savarankiškai pasakoti istoriją. Leitmotyvas nėra vien priedas prie reikšmės. Jis pats yra reikšmė, muzikinis simbolis, muzikinės išraiškos vienetas. Pirmą kartą pasirodžiusios Elzos monologe jau suskamba Gralio motyvas, ir mes suprantame, kad jį jaučia Lohengriną atvykstant, todėl ir įsimyli jį kaip seniai pažįstamą žmogų. O uždrausto klausimo motyvas Nie sollst du mich befragen („Niekada neturėtum manęs klausinėti“) yra kone centrinis, suskamba 18 kartų įvairiais kontekstais. Kiekvienam personažui paskirtos ne tik derybės, bet ir instrumentų grupės. Elzos ir Lohengrino personažus globoja styginiai, Ortrūdos ir Frydricho iš Telramundo – mediniai pučiamieji ir žemesnės tonacijos styginiai. Žinoma, visa tai dar neprilygsta tankiam ir išplėtotam leitmotyvų tinklui muzikinėje dramoje „Tristanas ir Izolda“, kurioje jų yra apie 60, o „Nybelungų žiedė“ – apie 140. Leitmotyvai nėra Wagnerio išradimas, pats šio termino nėra neįvertinamas, tačiau kompozitorius tai, ką darė pirmtakai, perkėlė į visiškai naują lygį. Leitmotyvai neturi vieningos sistemos, kompozitorius nepriskyrė atskiroms muzikinėms temoms konkrečių pavadinimų, kadangi kos nuolat keitėsi.

Dar vienas svarbus akcentas: veiksmo pradžia nebe uvertiūra, o preliudas, kuris ne tiek supažindina su pagrindinėmis būsimo veikalo temomis ir motyvais, kiek kuria atmosferą ir spalvas. Lohengrino atveju žiūrovai panryja į sapnišką pojūtį ir jis trunka iki pat pabaigos. Sapno metaforą vėliau pasiūlė vienas iš pirmųjų Paryžiaus wagneristų, prancūzų poetas Charles'is Baudelaire'as. Pats Wagneris preliudą apibūdino kaip sidabrinę šviesą, kuri nusileidžia į žemę ir vėl pakyla į dangų. Partitūros pastabose nurodyta tęsti be sustojimo. Vadinasi, jokių plojimų čia neturi būti.

Kūrinio vientisumo ir tėkmės reikalavimą pabrėžia Wagnerio laiškas Ferencui Lisztui, praėjus vos savaitei po premjeros. Nors Wagneris joje nedalyvavo, atlikimo vaizdą nupiešė iš nuogirdų ir ten buvusių liudininkų pasakojimų. Todėl kompozitoriui susidarė įspūdis, kad veikalas buvo klaidingai supastas ir atliktas: „Niekur „Lohengrino“ partitūroje, virš vokalinės frazės, nesu užrašęs žodžio „rečitatyvas“ – dainininkai nėra neturėtų žinoti, kad joje apskritai esama rečitatyvų. Priešingai, stengiausi taip tiksliai, aiškiai nustatyti ir pažymėti žodžių kirčiavimą, kad atlikėjams tereikėtų sudainuoti natas tiksliai pagal jų vertę nurodytu tempu ir vien tuo būdu pasiekti reikiamą deklamacinį išraiškingumą.“

Revoliucija per meną ir revoliucija mene

Visą „Lohengriną“ R. Wagneris išgirdo tik praėjus 11-ai metų po premjeros Vienoje, į kurią atvyko jau su „Tristano ir Izoldos“ partitūra. O kol „Lohengrinas“ dar buvo stalčiuje, pirmuosius Wagnerio metus Šveicarijoje skandino nežinomybė. Šalia „Lohengrino“ į šią šalį kompozitorius atsivežė ir „Nybelungų žiedą“ užuomazgas – veikalas Dresdeno revoliucijos fone tapo itin aktualus. Per šiuos metus nuo paskutinio taško „Lohengrino“ partitūroje Wagneris pagrindinius dramos ir muzikos meninius principus, požiūrį į savo laiko meną ir menininkus įžodins teoriniuose veikaluose, gims terminas Gesamtkunstwerk apie visuminį meno kūrinį, tačiau viena taps visiškai aišku – Wagnerio politinės ambicijos žlugo, revoliucijos, kaip ją suprato Wagneris, per meną įgyvendinti nepavyko. Bet revoliucijos mene idėja išliko. Apie tai jau kituose Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro pristatomuose Wagnerio veikaluose, kuriuos dera vadinti nebe operomis, o jau tik muzikinėmis dramomis.

LVSO koncertiniu atlikimu nesužino jokio režisūrinio sprendimo, todėl Jūsų vaizduotė gali laisvai rinktis tarp romantinės ir politinės veikalo interpretacijos.

OLIVER ZWARG, basos-baritonas

MARTINA DIKE, mecosopranas

TADAS GIRININKAS, bosas

ŽILVINAS STEPONAS MIŠKINIS, bosas-baritonas

I veiksmas

ANTVERPENAS, ŠELDĖS UPĖS
PAKRANTĖ, X AMŽIAUS PIRMA PUSĖ

Karalius Heinrichas su Tiuringijos ir Saksonijos karių svita atvyksta įspėti Brabanto gyventojų apie atsinaujinusį vengrų puolimą. Barbarai prie sienų, ir karas neišvengiamas. Tačiau Brabanto žmonės sutrikę, neturi vedlio. Į karalių kreipiasi Frydrichas iš Telramundo: Brabanto kunigaikštis, būdamas mirties patalė, savo vaikus – Elzą ir Gotfrydą – patikėjo jo globai ir iš pradžių Frydrichas iš Telramundo ketino vesti Elzą. Tačiau vieną dieną jos broliui Gotfrydai paslaptinai pradingus, šis ketinimas žlugo: be teisėto paveldėtojo Frydricho vedybos su Elza būtų pažymėtos įtarimų šešėliu. Frydrichas iš Telramundo dabar vedęs Ortrūdą ir nori perimti Kunigaikštystę. Jis apkaltina Elzą, kad ši su tariamu slaptu meilužiu broį pražudė. Elza ginasi pasakodama sapną, kuriame ją išgelbsti mistinis didvyris spindinčiais šarvais. Karalius paskelbia dvikovą, per kurią teisingumas bus išaiškintas kardu Dievo akivaizdoje, ir klausia, kas kausis už Elzą. Po kelių nesėkmingų kvietimų pasirodo riteris gulbės traukiamoje valtyje. Jis sakosi esąs Dievo siųstas Elzai gelbėti ir būsimasis vyras. Tačiau yra viena sąlyga – ji niekada negali klausti jo vardo ir kilmės. Dvikoje Telramundas pralaimi, vis dėlto riteris palieka ją gyvą, o minia sveikina ir šlovina nepažįstamąjį laimėtoją.

II veiksmas

ANTVERPENO TVIRTOVĖ

Pažemintas ir ištremtas Frydrichas iš Telramundo kaltina žmoną Ortrūdą dėl savo nuopuolio ir nesėkmės – juk jo žmona įtikino savo akimis mačiusi Elzos nusikaltimą. O klastingoji Ortrūda rezga naują planą ir tvirtina, esą kova buvo nesąžininga ir Telramundas pralaimėjo ne dėl Dievo, bet dėl magijos įsikišimo. Negana to, jos teigimu, nepažįstamasis pralaimėjęs, jeigu turėtų atskleisti savo tapatybę arba būtų nukirstas bent jo piršto galiukas (to reikia Ortrūdos magijai). Ortrūda ketina paskleisti abejonę tyroje Elzos širdyje, nes tik ji gali užduoti lemtingąjį klausimą. Šaukdamasi pagonišių dievų pagalbos, Ortrūda apgaule siekia Elzos gailesčio ir draugystės. Tuo metu tvirtovėje riteris paskelbiamas Brabanto valdovu ir vedliu į mūšį. Kol Ortrūdos pasėta abejonė skverbiasi į Elzos širdį, Frydrichas iš Telramundo keturis brabantiečius pakursto sukilti prieš karaliaus Heinricho valią.

Vestuvių procesija iškilingai pajuda į bažnyčią, bet kelių jai pastoja Ortrūda ir Frydrichas iš Telramundo. Ortrūda gąsdina, kad Elzos laimė bus trumpalaikė, ji tvirtina, kad riterio kilmė nežinoma, jis turi atskleisti savo galios šaltinį ir kilmę, o to paklausti gali tik Elza. Tačiau riteris ir Elza atmeta piktavalių provokacijas ir nuvyksta į bažnyčią. Elza žengia prie altoriaus, bet jos širdį jau užliejusi abejonė.

III veiksmas

VEDYBINĖ MENĖ; ŠELDĖS
UPĖS PAKRANTĖ

Po vestuvių Elza ir riteris pirmą kartą vieni. Vedybinė laimė trapi – džiaugsmą keičia apmaudas, kad Elza negali į mylimąjį kreiptis vardu, ir baimė, kad šis ją paliks. Galiausiai Elzos vidinis konfliktas tampa nebepakeliamas ir prasiveržia uždraustuoju klausimu. Tuoju į menę įsiveržia Frydrichas iš Telramundo su savo sėbrais, tačiau šįsyk piktavalius krinta negyvas. Kelio atgal nebėra. Riteris įsako nunešti kūną karaliui ir sukviesti žmones – jiems ir Elzai jis atskleis savo vardą ir kilmę. Karaliaus akivaizdoje riteris paaiškina, kad nebegali vesti Brabanto žmonių į mūšį, nes dusyk nukentėjo: ji bandė nužudyti, o Elza buvo įviliota į spąstus ir sulaužė pažadą. Pagaliau išaiškėja tiesa: riteris atvyko iš tolimos Monsalvato šalies, kurioje saugomos Gralio relikvijos, jis vardu Lohengrinas, jo tėvas – Parsifalis. Minia nuščiūva. Lohengrinas, kurio vardo dar nebuvo galima ištarti, pranašauja karaliui pergalę, bet pasirodo gulbė – Lohengrinui tenka atsisveikinti su Elza. Ortrūda džiūgauja: riteris išvyksta ir jos užkeiktas Gotfrydas lieka paverstas gulbe. Tačiau dėl Lohengrino maldos Gotfrydas vėl tampa žmogumi, be to, jis paskiria berniuką Brabanto valdovu. Elza, šaukdamasi išvykstančio savo vyro, sukniumba, o Lohengrinas tolsta lydimas balto Gralio balandžio.

KAUNO VALSTYBINIS CHORAS
(meno vadovas ir vyr. dirigentas Robertas Šervenikas)

VALSTYBINIS CHORAS „VILNIUS“
(meno vadovas ir vyr. dirigentas Artūras Dambrauskas)

LIETUVOS VALSTYBINIS SIMFONINIS ORKESTRAS
(meno vadovas ir vyr. dirigentas Gintaras Rinkevičius)

LVSO

2026